

อัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรม ของเครื่องเคลือบถกวน เมืองฉางซาในสมัยราชวงศ์ถัง

Artistic Characteristics and Cultural Connotations
of Changsha Tongguan Kiln Ceramics during the Tang Dynasty

หมินคุน จาง¹

Minkun Zhang

ภรดี พันธุภากร²

Paradee Panthupakorn

ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร³

Chusak Suvimolstien

Received: May 6, 2025

Revised: September 30, 2025

Accepted: October 3, 2025

¹คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Thailand

²คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Thailand

³คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: 65810016@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

เครื่องเคลือบถกวนเป็นหนึ่งในเครื่องเคลือบพื้นบ้านที่รุ่งเรืองและมีการส่งออกในขนาดใหญ่ในช่วงกลางถึงปลายราชวงศ์ถัง โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดขอบเขตแบบแผนดั้งเดิมของเครื่องเคลือบจีนที่ว่า “เครื่องเคลือบเขียวดินแดนใต้ เครื่องเคลือบขาวดินแดนเหนือ” เครื่องเคลือบถกวนนับเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของมณฑลหูหนาน และมีบทบาทสำคัญทั้งในประวัติศาสตร์การพัฒนาเครื่องเคลือบของจีน และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างจีนกับต่างประเทศ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังและพัฒนาการของเครื่องเคลือบถกวนของเมืองฉางซา และวิเคราะห์อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถกวนของเมืองฉางซา โดยใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร การลงพื้นที่ภาคสนาม และการวิจัยแบบสหวิทยาการ ได้แก่ ทฤษฎีการออกแบบ สัญลักษณ์ สุนทรียศาสตร์และโบราณคดีวิทยา จากการศึกษาพบว่า พัฒนาการของเครื่องเคลือบถกวนเริ่มต้นจากเตาเผาอีกทั้งในกระบวนการพัฒนายังได้รับอิทธิพลจากเทคโนโลยีการทำเครื่องเคลือบจากเตาของภาคเหนือ และการตกแต่งจากเครื่องเคลือบถังชานไฉ่ อีกทั้งยังนำรูปแบบศิลปะจากพื้นที่ต่างถิ่นมาประยุกต์ จนกระทั่งช่วงปลายราชวงศ์ถังไปจนถึงยุคห้าราชวงศ์ เนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองและการเพิ่มขึ้นของแหล่งเตาทางภาคเหนือ ส่งผลให้เตาถกวนเข้าสู่ยุคตกต่ำและหยุดเผาเครื่องเคลือบในที่สุด จากการวิเคราะห์เครื่องเคลือบถกวนที่รวบรวมการลงพื้นที่ภาคสนาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นภาชนะบนโต๊ะอาหาร โดยอัตลักษณ์ของเครื่องเคลือบถกวนสามารถแบ่งออกเป็นสามด้าน 1) เครื่องเคลือบถกวนส่วนใหญ่มีรูปทรงที่เอิบอ้อมกลมกลึง 2) เครื่องเคลือบถกวนมีการใช้สีเคลือบหลากหลาย นอกจากใช้เคลือบสีเขียวและเคลือบสีขาวซึ่งเป็นสีเคลือบหลัก ยังพัฒนาสีเคลือบอื่น ๆ เช่น สีน้ำตาล สีซีอิ้ว สีเขียว สีดำ สีชา สีน้ำเงิน สีทองแดง เป็นต้น 3) เครื่องเคลือบถกวนมักใช้ลวดลายประเภทจุดและเส้นอิสระ พรรณพฤษา สัตว์ บุคคลและอักษรเป็นองค์ประกอบหลักในการตกแต่งที่หลากหลาย นอกจากนี้

เมื่อวิเคราะห์เชิงลึก พบว่า เครื่องเคลือบถลุงกวนสะท้อนให้เห็นถึงความหมายทางวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น วัฒนธรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมต่างถิ่น งานวิจัยนี้ต้องการนำเสนอคุณค่าของเครื่องเคลือบถลุงกวนอย่างชัดเจน อีกทั้งยังวางรากฐานทางทฤษฎีสำหรับการอนุรักษ์สืบสาน และการเผยแพร่วัฒนธรรมเครื่องเคลือบถลุงกวนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: เครื่องเคลือบถลุงกวนเมืองฉางซา อัตลักษณ์ทางศิลปะ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

Abstract

Changsha Tongguan Kiln ceramics represent one of the most important folk ceramic traditions of the mid-to-late Tang Dynasty, which flourished as a widely exported ware. This tradition effectively transcended the established regional dichotomy of “celadon in the south and white ware in the north,” and is recognized as a significant element of Hunan’s intangible cultural heritage. It also occupies a prominent place in the history of Chinese ceramic development and in the cultural exchanges between China and other regions during that era. This study traces the developmental trajectory of Tongguan Kiln ceramics and examines their distinctive artistic characteristics along with the cultural meanings they embody. The research methodology integrates literature review, fieldwork investigations, and interdisciplinary approaches, including design theory, semiotics, aesthetics, and archaeology. The findings reveal that the origin of Tongguan Kiln ceramic industry can be traced back to the earlier Yuezhou kilns. Throughout its evolution, it assimilated influences from northern Chinese ceramic

technologies, Tang sancai ware, and various foreign artistic styles. As a result of political turmoil and increased competition from northern kilns in the late Tang and Five Dynasties period, Tongguan kiln production went into decline and eventually ceased. An analysis of excavated Tongguan wares shows that the majority of these pieces were tableware. Their artistic style can be characterized in three aspects: 1) robust, rounded vessel forms; 2) a rich palette of glazes – celadon and white glazes served as the primary tones, complemented by a wide range of other colors such as brown, ochre, green, black, tea, blue, and copper-red; and 3) diverse decorative motifs, encompassing five main categories of design – freehand dots and lines, floral and plant motifs, animal figures, human figures, and calligraphic inscriptions. These artistic features express deeper layers of cultural meaning, which may be interpreted through three primary dimensions: regional folk culture, religious symbolism, and foreign cultural influences. This study aims to highlight the cultural value of Changsha Tongguan Kiln ceramics and to provide a theoretical foundation for its preservation, inheritance, and dissemination as part of China’s rich ceramic heritage.

Keywords: Changsha Tongguan Kiln Ceramics, Artistic Characteristics, Cultural Wisdom

บทนำ

ตั้งแต่ปีค.ศ. 2012 เป็นต้นมา สาธารณรัฐประชาชนจีนเริ่มให้ความสำคัญต่อความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมชนชาติจีน แก่นแท้ของความเชื่อมั่นในวัฒนธรรมอยู่ที่ความภาคภูมิใจและการยอมรับวัฒนธรรมของชนชาติ การสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรม

ดั้งเดิมที่ทรงคุณค่าถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในวัฒนธรรมของชนชาติ ในฐานะที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่ตกทอดมาจากกระบวนการพัฒนาทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ภายใต้บริบทของการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในปี ค.ศ. 2011 เทคนิคการทำเครื่องเคลือบถกวนของเมืองฉางซา ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติของจีน และได้รับการยกย่องให้เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของมณฑลหูหนาน (The State Council of the People's Republic of China, 2011)

เตาถกวน เกิดปรากฏตัวขึ้นในช่วงกลางและปลายศตวรรษที่ 8 และเจริญรุ่งเรืองในช่วงปลายราชวงศ์ถัง หรือที่รู้จักในชื่อ เตาผิง เตาสี่อู่ เตาวังเฉิงหรือเตาฉางซา ซึ่งในปีค.ศ. 1998 คณะมนตรีรัฐกิจสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ก่อตั้งหน่วยงานอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุทั่วสาธารณรัฐประชาชนจีน และเตาเผาแห่งนี้จึงถูกตั้งชื่อว่า เตาถกวนของเมืองฉางซา (Wu, 2016, p. 2) ได้รับอิทธิพลจากหลากหลายวัฒนธรรมและหลากปัจจัย ทำให้เครื่องเคลือบถกวนมีอัตลักษณ์ทางศิลปะทั้งในด้านรูปทรงที่กลมกลึงอวบอิม สีเคลือบที่มีการพัฒนาหลากหลายเฉดสีและการตกแต่งหลากหลายรูปแบบและเนื้อหามากกว่านี้ การขุดพบเครื่องเคลือบถกวนอย่างต่อเนื่องทั้งในสาธารณรัฐประชาชนจีนและในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก สะท้อนถึงความแพร่หลายของผลิตภัณฑ์นี้ในตลาดทั้งภายในสาธารณรัฐประชาชนจีนและต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญของการค้าระหว่างประเทศและอิทธิพลของเส้นทางสายไหมทางทะเลในยุคนั้น

อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาและการเผาเครื่องเคลือบถกวนต้องเผชิญกับช่วงเวลาหยุดชะงักเป็นระยะเวลานาน หลังจากยุคสมัยห้าราชวงศ์เครื่องเคลือบถกวนได้รับผลกระทบจากสงคราม ทำให้การผลิตค่อย ๆ หยุดลง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1956 ได้มีการขุดค้นทางโบราณคดีพบแหล่งเตาโบราณของเครื่องเคลือบถกวน (Changsha

Kiln Research Group, 1996, p. 7) ซึ่งส่งผลให้เครื่องเคลือบถนกลับมาเป็นที่รู้จักของสาธารณชนอีกครั้ง ทว่าในกระบวนการฟื้นฟูและเผยแพร่วัฒนธรรมเครื่องเคลือบถนยังต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญในภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถน จึงทำการศึกษาภูมิหลังและการพัฒนาของเครื่องเคลือบถนของเมืองฉางซา และวิเคราะห์อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถนของเมืองฉางซา เพื่อส่งเสริมและขยายการเผยแพร่วัฒนธรรมเครื่องเคลือบถนให้แพร่หลายและครอบคลุมกว้างมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังและการพัฒนาของเครื่องเคลือบถนของเมืองฉางซา
2. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถนของเมืองฉางซา

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ศึกษาวัฒนธรรมเครื่องเคลือบถนเมืองฉางซา โดยศึกษาพื้นที่เมืองฉางซาซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น และเครื่องเคลือบถน โดยผู้วิจัยเริ่มศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเมืองฉางซาในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ จิตวิญญาณและวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น เพื่อสำรวจภูมิหลังและการพัฒนาของเครื่องเคลือบถนของเมืองฉางซา รวมถึงศึกษาประเภท เทคนิค กระบวนการ สี สัน รูปทรงและการตกแต่ง วิเคราะห์อัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น หลักการออกแบบ สัญลักษณ์สุนทรียศาสตร์ เป็นต้น จนได้องค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถน เมืองฉางซาในสมัยราชวงศ์ถัง ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

Figure 1. Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยทางเอกสาร งานวิจัยนี้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากพงศาวดารของมณฑลเหอหนานที่จัดทำโดยคณะกรรมการเรียบเรียงพงศาวดารมณฑลเหอหนานในปี ค.ศ. 1982 หนังสือบันทึกประวัติศาสตร์เมืองฉางชาที่จัดทำโดยคณะกรรมการเรียบเรียงพงศาวดารมณฑลเหอหนานในปี ค.ศ. 2000 บันทึกทางโบราณคดีและเอกสารชั้นต้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องเคลือบดินเผา ขณะเดียวกันยังรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับโบราณคดีวิทยา ศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ หนังสือเตาฉางชาที่จัดทำโดยคณะทำงานวิจัยโครงการเตาฉางชาในปี ค.ศ. 1996 หนังสือภาพรวมเตาฉางชาที่จัดทำโดยคณะบรรณาธิการเตาฉางชา

ในปี ค.ศ. 2010 หนังสือหนึ่งร้อยคำถามว่าด้วยเตาเผาฉางซาเขียนโดยอู๋เสี่ยวผิงใน ค.ศ. 2016 หนังสือเรืออับปางสมัยราชวงศ์ถัง: ศิลปะและการแลกเปลี่ยนในคริสต์ศตวรรษที่ 9 ที่จัดทำโดย Murphy (2017) ตลอดจนสำรวจข้อมูลจากเว็บไซต์ทางการของพิพิธภัณฑ์ เก็บข้อมูลเบื้องต้นของโบราณวัตถุ สรุปและจำแนกข้อมูลเพื่อทราบถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเคลือบถกวน

2. การวิจัยภาคสนาม ในการลงพื้นที่ภาคสนามในสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาพิพิธภัณฑ์เตาถกวน อุทยานโบราณคดีเตาถกวน พิพิธภัณฑ์มณฑลหูหนานและพิพิธภัณฑ์ฉางซา อีกทั้งยังลงพื้นที่ที่พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชียของประเทศสิงคโปร์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องเคลือบถกวนด้วยการสังเกตถ่ายภาพ วิดีโอและการจดบันทึก รวมถึงการขุดค้นทางโบราณคดี เทคนิค ประเภท รูปทรง สีเคลือบและการตกแต่งของเครื่องเคลือบถกวนจากพิพิธภัณฑ์เตาถกวน อุทยานโบราณคดีเตาถกวน พิพิธภัณฑ์มณฑลหูหนาน พิพิธภัณฑ์ฉางซา และพิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชียของประเทศสิงคโปร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และการพัฒนาเครื่องเคลือบถกวน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำข้อมูลเครื่องเคลือบถกวนที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจมาทำการวิเคราะห์และสรุปอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถกวนอีกด้วย

3. การวิจัยแบบสหวิทยาการ งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีการออกแบบ สัญลักษณ์สุนทรียศาสตร์และโบราณคดีวิทยาในการศึกษา ในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางศิลปะได้มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการออกแบบและโบราณคดีวิทยา โดยการจำแนกลักษณะของรูปทรงภาชนะ การใช้สีเคลือบ และองค์ประกอบตกแต่งของเครื่องเคลือบถกวนอย่างชัดเจน ส่วนในการตีความและวิเคราะห์ความหมายทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้มีการนำทฤษฎีด้านสัญลักษณ์และสุนทรียศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อถอดสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ภายใต้รูปลักษณะภายนอกของเครื่องเคลือบถกวน การวิจัย

แบบสหวิทยาการนี้สามารถสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและเป็นระบบเกี่ยวกับเครื่องเคลือบถกวน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

ภาพที่ 2 แผนผังระเบียบวิธีวิจัย

Figure 2. Research Methodology Flowchart

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

ภูมิหลังและการพัฒนาการของเครื่องเคลือบถกวนของเมืองฉางฯ

เครื่องเคลือบถกวน มีต้นกำเนิดในเมืองฉางฯ มณฑลหูหนาน โดยต้นกำเนิดและการพัฒนาได้รับอิทธิพลจากเครื่องเคลือบประเภทอื่นและศิลปะแขนงต่าง ๆ เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยและทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้พื้นที่นี้มีระบบขนส่งทางน้ำที่สะดวก ส่งผลให้เครื่องเคลือบถกวนสามารถขยายตลาดการค้าทั้งภายในสาธารณรัฐประชาชนจีนและต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว ปัจจุบัน เครื่องเคลือบถกวนที่ถูกขุดพบกระจายตัวอยู่ใน 18 มณฑลและเขตปกครองระดับเมืองกว่า 100 แห่งในสาธารณรัฐประชาชนจีน และยังถูกค้นพบใน 20 ประเทศตามแนวเส้นทางสายไหมทางทะเล ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของเครื่องเคลือบถกวนในการค้าระหว่างประเทศในสมัยโบราณ (Wu, 2016)

1. ตำแหน่งที่ตั้งของเตาถงกวน

เมืองฉางซาตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลหูหนาน โดยที่ตั้งอยู่ในบริเวณ ตอนกลางและตอนล่างของแม่น้ำเซียงเจียง เมืองฉางซามีแม่น้ำสายหลัก 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำจิ้นเจียง แม่น้ำหลิวหยาง แม่น้ำเลาตาว และแม่น้ำเว่ยเหอ (Changsha Local Chronicles Compilation Committee, 2004, p. 224) นอกจากนี้ ยังมีแม่น้ำสายย่อยจำนวนมาก แม่น้ำหลากหลายสายเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางขนส่งทางน้ำของพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญ

แหล่งโบราณคดีเตาถงกวน ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลถงกวน อำเภอวังเฉิง เมืองฉางซา ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเซียงเจียง จากการขุดค้นทางโบราณคดี แหล่งเตาถงกวนสามารถแบ่งออกเป็น 3 เขตหลัก ได้แก่ เขตตำบลถงกวน เขตกู่เฉิง และเขตสือจู่ (Changsha Kiln Research Group, 1996, pp. 8-10) เขตตำบลถงกวนตั้งอยู่ทางตอนเหนือของตำบลถงกวน ในปัจจุบันมีเตาถงกวน 4 แห่งที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ เขตกู่เฉิงเป็นเขตเมืองโบราณ และตั้งอยู่ทางทิศใต้ห่างจากตำบลถงกวนประมาณ 5 กม. เนื่องจากมีแหล่งเตาโบราณและมีเศษกระเบื้องจำนวนมากในพื้นที่ จึงมักเรียกพื้นที่นี้ว่า “พื้นที่ราบหว่าจา” (瓦渣 wǎ zhā แปลว่าเศษกระเบื้อง) เขตสือจู่ตั้งอยู่ทางฝั่งใต้ของทะเลสาบสือจู่ ตรงข้ามกับทะเลสาบของบริเวณเมืองวังเฉิง แหล่งโบราณคดีเตากระจุกตัวอยู่ในบริเวณนี้เช่นกัน ขนาดและจำนวนกระจุกตัวของแหล่งเตาถงกวนแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เครื่องเคลือบถงกวนในสมัยราชวงศ์ถังเคยมีระดับการผลิตและการค้าที่ยิ่งใหญ่และรุ่งเรืองอย่างมาก

เครื่องเคลือบถงกวนเป็นเครื่องเคลือบสำหรับการส่งออกในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งไม่เพียงสะท้อนถึงความรุ่งเรืองของแลกเปลี่ยนทางการค้าต่างประเทศในยุคสมัยนั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางสำคัญของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ด้วยการใช้สีดินที่หลากหลายและลวดลายตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ข้อได้เปรียบได้ด้านที่ตั้ง

ภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายคมนาคมทางน้ำที่สะดวก จึงทำให้เครื่องเคลือบผงกวนสามารถส่งออกไปยังต่างแดนและขยายตลาดได้อย่างกว้างขวาง

2. ต้นกำเนิดและการพัฒนาเตาถลุงกวน

ช่วงต้นกำเนิด : เตาถลุงกวนพัฒนาขึ้นจากพื้นฐานของเตาเวย ในแง่ของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เตาเวยโจวตั้งอยู่ที่อำเภอเซียงอิน ซึ่งอยู่ห่างจากเตาถลุงกวนในอำเภอวังเจิง เพียงประมาณสิบกว่าลิ ในแง่ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ เตาเผาทั้งสองแห่งมีความคล้ายคลึงกันในด้านสีเคลือบ รูปทรงภาชนะ และเทคนิคการตกแต่ง

ช่วงการพัฒนา : ขณะที่พัฒนาเครื่องเคลือบผงกวนยังได้รับอิทธิพลจากศิลปะแขนงอื่นประการแรก เครื่องเคลือบผงกวนได้รับอิทธิพลจากเครื่องเคลือบในพื้นที่เหอหนาน เนื่องจาก หลังเหตุการณ์กบฏอันสือ (หลังค.ศ. 763) ช่างปั้นเครื่องเคลือบจากภาคเหนือจำนวนมากอพยพลงมายังพื้นที่ฉางซาเพราะผลกระทบจากสงคราม พร้อมกับนำเทคนิคการผลิตเครื่องเคลือบจากภาคเหนือเข้ามาด้วย ดังนั้น เครื่องเคลือบผงกวนจึงมีความคล้ายคลึงกับเครื่องเคลือบทางภาคเหนือในด้านประเภทเทคนิค องค์ประกอบศิลป์และการตกแต่ง ประการที่สอง เครื่องเคลือบผงกวนได้รับอิทธิพลจากศิลปะเครื่องเคลือบถังซานไฉ่ (เครื่องเคลือบสามสี) ซึ่งเป็นศิลปะเครื่องเคลือบที่แพร่หลายในภาคเหนือของจีนในสมัยราชวงศ์ถัง เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า องค์ประกอบศิลป์และการตกแต่งบางส่วนบนเครื่องเคลือบผงกวน รวมถึงเทคนิคการกวดพิมพ์ลายมีลักษณะเหมือนกับเทคนิคของเครื่องเคลือบถังซานไฉ่ ประการที่สาม ด้วยความเจริญรุ่งเรืองของการค้าระหว่างประเทศในสมัยราชวงศ์ถัง ทำให้เครื่องเคลือบผงกวนมีการพัฒนาโดยปรับตัวให้สอดคล้องกับรสนิยมของตลาดต่างประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดจากการเลือกใช้รูปทรงภาชนะและการนำองค์ประกอบทางศิลปะจากวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาประยุกต์ใช้

ช่วงคันกำเนิด (ประมาณค.ศ. 755-763)

ช่วงพัฒนา (ประมาณค.ศ. 764-907)

ภาพที่ 3 ขามจากเตาเยวโจว จานจากเตาเหอหนาน และกระปุกถังซานไฉ่

Figure 3. Bowl from the Yuezhou Kiln, Plate from the Henan Kiln, and

Tang Sancai Jar. Adapted from “White glaze green colored plate”,

by Yangzhou Museum, 1991,

<https://www.yzmuseum.com/index.php?g=home&m=collection&a=show&id=48>

ช่วงเสื่อมถอย : ช่วงเวลาที่เครื่องเคลือบถกวนเสื่อมถอยนั้นไม่มีการระบุชัดเจน อย่างไรก็ตามทางกลุ่มนักวิจัยเตาถกวนคาดคะเนว่า น่าจะอยู่ราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ 9 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 10 ในสมัยห้าวราชวงศ์ (Changsha Kiln Research Group, 1996, p. 230) ดังนั้นจึงสามารถสันนิษฐานได้ว่า ช่วงเสื่อมโทรมของเครื่องเคลือบถกวนมีความเกี่ยวข้องกับความไม่สงบทางการเมืองในช่วงปลายราชวงศ์ถังถึงยุคห้าวราชวงศ์ สงครามส่งผลให้สภาพแวดล้อมทางสังคมในฉางซาเกิดความปั่นป่วน และส่งผลกระทบต่อเส้นทางการค้าและการค้าบริเวณชายฝั่งที่ใช้ในการจำหน่ายเครื่องเคลือบถกวนอย่างรุนแรง นอกจากนี้ การเติบโตของแหล่งเตาอื่น ๆ ในพื้นที่ภาคเหนือ ก่อให้เกิดการแข่งขันที่ส่งผลกระทบต่อการค้าขายเครื่องเคลือบถกวน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้แหล่งเตาถกวนค่อยๆ ตกอยู่ในภาวะเสื่อมถอย และมีบทบาทในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจีนน้อยลง

3. การขุดพบเครื่องเคลือบถกวน

สถานการณ์การขุดพบเครื่องเคลือบถกวนในสาธารณรัฐประชาชนจีนพบว่า เครื่องเคลือบถกวนกระจายตัวอยู่หลายพื้นที่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยส่วนใหญ่กระจายตัวในพื้นที่มณฑลหูหนาน มณฑลหูเป่ย์ มณฑลเจียงซู มณฑลเจ้อเจียง มณฑลอานฮุย มณฑลกว่างตุง มณฑลกว่างสี มณฑลไห่หนาน มณฑลฝูเจี้ยน มณฑลส่านซี มณฑลเหอหนาน มณฑลเหอเป่ย์ มณฑลชานตง มณฑลเจียงซี มณฑลเสฉวน เมืองฉงชิ่ง เมืองเซี่ยงไฮ้ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง เป็นต้น (Fang, 2021, pp. 14–32; Wang, 2021, pp. 119–123) :ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่ขุดพบเครื่องเคลือบถกวนจำนวนมาก (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 พื้นที่ขุดพบเครื่องเคลือบถกวนในประเทศจีน

Figure 4. Excavation Sites of Tongguan Kiln Ceramics in China, by Changsha Kiln Editorial Committee, 2010, Changsha: Hunan Fine Arts Publishing House

จากข้อมูลการขุดค้นทางโบราณคดีในต่างประเทศ พบว่า เครื่องเคลือบ
 ถังกวนกระจายตัวในประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์
 สิงคโปร์ ศรีลังกา ปากีสถาน อิหร่าน โอมาน กาตาร์ บาร์เรน ซาอุดีอาระเบีย อิรัก
 เยเมน สหรัฐอาหรับเอมิเรต จอร์แดน อียิปต์ เคนยาและแทนซาเนีย (Changsha Kiln
 Editorial Committee, 2010, pp. 16–24; Fang, 2021, pp. 37–38; Shen, 2019, pp.
 39–46) เครื่องเคลือบถังกวนที่ถูกขุดพบในต่างประเทศมีจำนวนมากอย่างคาดไม่ถึง
 (ภาพที่ 5) ซึ่งสันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากการขุดพบแหล่งเรือจมเบลีตุง (Belitung
 Shipwreck site) ในน่านน้ำของอินโดนีเซียในปีค.ศ. 1988 โดยมีการขุดพบเครื่อง
 เคลือบภายในซากเรือจมมากกว่า 50,000 ชิ้น (Murphy, 2020, p. 58) ซึ่งส่วนใหญ่
 ถูกนำไปเก็บรักษาที่พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชียของประเทศสิงคโปร์

ภาพที่ 5 พื้นที่ที่ขุดพบเครื่องเคลือบถังกวนในต่างประเทศ

Figure 5. Overseas Excavation Sites of Tongguan Ceramics,
 by Changsha Kiln Editorial Committee, 2010, Changsha: Hunan Fine Arts
 Publishing House

อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถกวนของเมืองฉางซา

1. อัตลักษณ์ทางศิลปะของเครื่องเคลือบถกวน

งานวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางศิลปะของเครื่องเคลือบถกวนสามด้าน ได้แก่ รูปทรง สีเคลือบ และลวดลายตกแต่ง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดของเครื่องเคลือบถกวน และช่วยสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของเครื่องเคลือบประเภทนี้

1.1 อัตลักษณ์ด้านรูปทรง

จากการศึกษาและวิเคราะห์เครื่องเคลือบถกวนจำนวน 1,522 ชิ้น ซึ่งรวบรวมได้จากการสำรวจภาคสนาม พบว่า เครื่องเคลือบถกวนมีความหลากหลายในด้านประเภทภาชนะและรูปทรง โดยส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้คนในสังคมยุคนั้น หากจำแนกตามลักษณะการใช้งาน เครื่องเคลือบถกวนสามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร เครื่องเขียน เครื่องให้แสงสว่าง ของเล่น หมอนเครื่องเคลือบ เครื่องหอม และเครื่องใช้ในพิธีกรรม (เช่น เต้าเผาถกวน) ใน 6 ประเภทนี้ เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารมีสัดส่วนมากที่สุด โดยเฉพาะ ชาม กาน้ำ และกระปุกมีจำนวนชุดพบมากที่สุด

จากการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยรวบรวมเครื่องเคลือบถกวนประเภทชาม จำนวน 728 ชิ้น ซึ่งเป็นประเภทที่พบมากที่สุด เมื่อจำแนกตามลักษณะของปากภาชนะ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ชามปากบาน ชามปากประดิษฐ์ ขอบคล้ายกลีบดอกไม้ ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์รายละเอียด พบว่า ชามทั้งสองประเภทนี้มีความแตกต่างกันในส่วนท้องภาชนะและรายละเอียดบริเวณขอบปาก ซึ่งสามารถจำแนกได้อย่างละเอียดขึ้น ในบรรดาชามทั้งสองประเภท ชามปากบานเป็นประเภทที่มีจำนวนมากที่สุด โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้

ประเภทที่ 1 (หมายเลข 1 ในภาพที่ 6) เป็นชามปากกว้าง ท้องภาชนะโค้งมนและมักปรากฏการเขียนลายหรือตัวอักษรที่ก้นภาชนะ ชามที่จัดแสดง

ในพิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชียมากกว่า 600 ชิ้นล้วนเป็นชามปากกว้างและมีท้อง
ภาชนะโค้ง แสดงให้เห็นชามลักษณะดังกล่าวเป็นภาชนะที่บรรจุบนเรือจมนับถือ ซึ่ง
สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ด้านรูปทรงของเครื่องเคลือบถนองสำหรับส่งออก

ประเภทที่ 2 (หมายเลข 2 ในภาพที่ 6) เป็นชามที่มีขอบปากมนและ
บานออกเล็กน้อย ส่วนท้องภาชนะลาดเอียงและส่วนใหญ่เป็นชามเคลือบเขียวไม่มี
ลวดลายตกแต่ง

ประเภทที่ 3 (หมายเลข 3 ในภาพที่ 6) เป็นชามที่มีขนาดเล็กกว่า
ประเภทอื่น ส่วนท้องภาชนะลึกโค้งมน มักใช้เป็นจอกน้ำชาหรือเหล้า

นอกจากนี้ยังพบชามปากกว้างประติษฐานขอบคล้ายกลีบดอกไม้จำนวน
ไม่มากนัก ซึ่งส่วนใหญ่ปากภาชนะเป็นทรงดอกบัว (หมายเลข 4 ในภาพที่ 6) ขอบปาก
บานออกและมีรูปทรงคล้ายกลีบดอกบัว ท้องภาชนะมีลักษณะลาดเอียง ชามประเภทนี้
มีความโดดเด่นในด้านการตกแต่ง โดยภาพรวมแล้ว เครื่องเคลือบถนองประเภทชาม
ถูกขึ้นรูปเป็นชิ้นเดียว และมีรูปทรงเรียบง่าย ซึ่งออกแบบมาให้รองรับการใช้งานจริงใน
สังคมสมัยราชวงศ์ถัง โดยเฉพาะสำหรับการดื่มชาและเหล้า

ภาพที่ 6 ชาม – เครื่องเคลือบถนองในพิพิธภัณฑ์เตาถนอง

Figure 6. Bowl – Tongguan Kiln Ceramic Ware in the Tongguan Kiln Museum

กาน้ำ เป็นภาชนะสำหรับบรรจุของเหลว หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า
“ปั้น” ซึ่งมักใช้เป็น ภาชนะสำหรับน้ำชาและเหล้า จากการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยได้

รวบรวมภาเครื่องเคลือบถกวน ทั้งหมด 215 ชิ้น แม้ว่าปริมาณจะไม่มากเท่าภาชนะประเภทชาม แต่ก่ายังคงเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์สำคัญของระบบผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบถกวน กามีรูปทรงที่หลากหลาย และถูกมองว่าเป็นเครื่องใช้ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางรูปทรงของเครื่องเคลือบถกวนได้อย่างเด่นชัดที่สุด โครงสร้างพื้นฐานของภาชนะประเภทถกวนนั้นประกอบด้วยสามส่วนหลัก ได้แก่ ปากภาชนะ คอภาชนะ และท้องภาชนะ หากจำแนกตามลักษณะของคอภาชนะ สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ คอแคบ และคอสูง เมื่อจำแนกตามลักษณะของท้องภาชนะสามารถจำแนกได้เป็นสามลักษณะ ได้แก่ ท้องทรงฟักทอง ท้องทรงโค้งมน และท้องกระบอก ส่วนปากภาชนะมีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ ปากบาน ปากแคบ และปากผายออก (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 กา -เครื่องเคลือบถกวนในพิพิธภัณฑ์เตาถกวน

Figure 7. Teapot – Tongguan Kiln Ceramic Ware in the Tongguan Kiln Museum

จากการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยได้รวบรวมกระปุกเครื่องเคลือบถกวนจำนวน 43 ชิ้น โดยตัวกระปุกมักพบ “หูร้อย” จำนวนสองหรือสี่ตำแหน่งบนลำตัว ภาชนะที่ขุดพบส่วนใหญ่มักเป็นหูร้อยสี่ตำแหน่ง เมื่อจำแนกตามลักษณะของคอภาชนะ สามารถแบ่งออกได้เป็นสามประเภท ได้แก่ กระปุกคอสูง กระปุกคอแคบ และกระปุกแบบไม่มีคอ กระปุกคอสูงส่วนใหญ่มีลักษณะคอสั้นและส่วนท้องโค้งมน ส่วนกระปุกคอแคบมักมีลักษณะคอสูงเรียว โดยท้องภาชนะสามารถแบ่งออกเป็นสามลักษณะ ได้แก่ ท้องโค้งกลม ท้องมนเล็กน้อย และทรงฟักทอง ส่วนกระปุกแบบไม่มีคอ ในการลงพื้นที่ภาคสนามพบตัวอย่างเพียงสามชิ้น ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่า กระปุกไม่มีคอไม่ใช่รูปแบบหลักของเครื่องเคลือบถกวนประเภทกระปุก รูปแบบของกระปุกมีความคล้ายคลึงกับภาชนะประเภทกา ความแตกต่างที่อยู่องค์ประกอบสองประเภท ได้แก่ พวยกา และหูจับ (ภาพที่ 8) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในการใช้งานของภาชนะทั้งสองประเภท

ภาพที่ 8 กระปุก – เครื่องเคลือบถกวนในพิพิธภัณฑ์เตาถกวน

Figure 8. Jar – Tongguan Kiln Ceramic Ware in the Tongguan Kiln Museum

ภาพรวมของรูปร่างเครื่องเคลือบถกวนให้ความรู้สึกเชิงสุนทรียภาพแบบหนักแน่น มั่นคง ไม่ว่าจะเป็นตัวภาชนะหลักหรือองค์ประกอบรองล้วนใช้เส้นโค้งที่ละมุนและไหลลื่น นอกจากนี้ ในการออกแบบรูปร่างของเครื่องเคลือบถกวนยังให้ความสำคัญกับการจัดวางที่สมดุลแบบสมมาตร ซึ่งช่วยเสริมสร้างความงามที่เป็นระเบียบ ทำให้ภาชนะโดดเด่นยิ่งขึ้น

1.2 อัตลักษณ์ด้านสีเคลือบ

จากที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า แหล่งกำเนิดของเตาถลุงกวนได้รับอิทธิพลมาจากเตาเยวโจว ดังนั้น ในช่วงแรกของการเผาเครื่องเคลือบถลุงกวนจึงยังคงใช้เคลือบสีเขียวอมน้ำตาล ซึ่งเป็นน้ำเคลือบที่นิยมใช้ในเตาเยวโจว ต่อมาเมื่อมีช่างเครื่องเคลือบจากภาคเหนืออพยพเข้ามาในพื้นที่นี้ จึงได้นำน้ำเคลือบสีขาวที่นิยมใช้ในเตาภาคเหนือเข้ามาด้วย ทำให้ในช่วงแรกของการลงเคลือบ เคลือบสีเขียวและเคลือบสีขาวจึงเป็นสีเคลือบหลักของเครื่องเคลือบถลุงกวน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ เครื่องเคลือบถลุงกวนได้พัฒนาน้ำเคลือบให้หลากหลายขึ้น ได้แก่ สีน้ำตาล สีเขียว สีดำ สีขาว สีน้ำเงิน สีทองแดง เป็นต้น (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 สีเคลือบของเครื่องเคลือบถลุงกวน

Figure 9. Glaze Colors of Tongguan Kiln Ceramics

การตกแต่งด้วยเคลือบสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ เครื่องเคลือบเอกรงค์หรือสีเดียวและเครื่องเคลือบหลากสี สำหรับเครื่องเคลือบเอกรงค์ เครื่องเคลือบสีเขียวอมน้ำตาล เป็นสีที่พบบ่อยและมีประเภทที่หลากหลายมากที่สุด นอกจากนี้ ช่างฝีมือยังทดลองใช้เคลือบหลายสีมาประยุกต์ใช้ประกอบกันบนพื้นฐานของเครื่องเคลือบสีเดียว โดยใช้เทคนิคการเคลือบและการตกแต่งที่หลากหลาย ส่งผลให้เครื่องเคลือบถลุงกวนมีชิ้นเชิงในการตกแต่งและการแสดงออกของสีสันทันที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

1.3 อัตลักษณ์ด้านการตกแต่ง

เทคนิคการตกแต่งหลักของเครื่องเคลือบถกวนประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การตกแต่งตัวภาชนะ การตกแต่งด้วยสี และการตกแต่งด้วยน้ำเคลือบ เทคนิคทั้งสามนี้สามารถตกแต่งแยกกัน หรือผสมผสานเทคนิคเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่หลากหลายและซับซ้อน เทคนิคหลักที่ใช้ตกแต่งตัวภาชนะ ได้แก่ การเผาติดลายปูน นอกจากนี้ยังมีเทคนิคการกลาย และการแกะสลักลาย รวมถึงเทคนิคปูนปั้นและการฉลุลาย

ในบรรดาองค์ประกอบลวดลายจุดและเส้นอิสระ เครื่องเคลือบถกวนมักใช้จุด เส้น พื้นที่ว่างและองค์ประกอบนามธรรมในการตกแต่ง แม้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้จะดูเหมือนถูกนำมาใช้อย่างไม่มีกฎเกณฑ์ แต่กลับไม่สูญเสียอัตลักษณ์เฉพาะตัว ช่างฝีมือในยุคแรกมักใช้จุดตกแต่งแบบกระจัดกระจายทั่วปาก ไหล และท้องภาชนะ ทำให้เครื่องเคลือบถกวนดูมีชีวิตชีวา ต่อมาได้พัฒนาเป็นลวดลายจุดไขปลา ซึ่งเป็นการจุดลายเรียงต่อกัน เพื่อเพิ่มความเป็นระเบียบแก่ลวดลาย สำหรับการใช้เส้น ช่างฝีมือใช้วิธีการ 2 รูปแบบ ได้แก่ การขีดขีดเส้นตรงบนผิวภาชนะ และการเขียนสีต่าง ๆ บนพื้นภาชนะ ซึ่งขนาดความหนาบาง รวมถึงลักษณะของเส้นมีความหลากหลาย สร้างความรู้สึกพลิ้วไหวและงดงาม นอกจากนี้ยังตกแต่งในที่ว่างด้วยลวดลายแบบนามธรรม โดยช่างฝีมือจะจุ่มสีเคลือบแล้วนำมาทาบนพื้นผิวภาชนะทำให้เกิดลาย ซึ่งคล้ายกับเทคนิคการสาดหมึกในภาพวาดจีนโบราณที่สร้างความงดงามแบบอิสระและมีชีวิตชีวา (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 ลายจุดและเส้นอิสระในการตกแต่งเครื่องเคลือบถกวน

Figure 10. Dot and Freeform Line Motifs in the Decoration of Tongguan Ceramics

ในการใช้ลวดลายพรรณพฤกษา เครื่องเคลือบถกวนมักใช้เทคนิคการ ตกแต่ง 3 ประเภท ได้แก่ การวาดลายด้วยสี การแปะติดลายฉลุ และการกดลาย ในการใช้เทคนิควาดลายด้วยสี ลวดลายจะเน้นการวาดด้วยเส้น โดยใช้ทั้งเส้นเดี่ยว และ เส้นที่เป็นส่วนประกอบเสริมในหลากหลายรูปแบบ และผสมผสานสีสันทันที่หลากลาย โดยใช้วิธีการวาดแบบอิสระ ลวดลายพรรณพฤกษาที่พบบ่อย ได้แก่ ลายดอกบัว ลายก้านขด ลายดอกเบญจมาศ และลายสับประรด (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 ลวดลายพรรณพฤกษาในการตกแต่งเครื่องเคลือบถกวน

Figure 11. Floral and Botanical Motifs in the Decoration of Tongguan Ceramics

ในการใช้ลวดลายสัตว์ เทคนิคการตกแต่งที่ช่างฝีมือใช้มีความ คล้ายคลึงกับลายพรรณพฤกษา โดยส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการวาดลายสี และการแปะติด ลายฉลุ โดยลวดลายสัตว์เหล่านี้มักปรากฏบนพื้นผิวของภาชนะประเภทชาม กา กระปุก และจาน ลวดลายสัตว์ที่พบบ่อย ได้แก่ นก กวาง มกร สิงโต ปลา มังกร และ เป็ดแมนดาริน ช่างฝีมือของเตาถกวนมีความชำนาญในการจับภาพท่าทางการ เคลื่อนไหวของสัตว์ โดยใช้เส้นที่มีความพลิ้วไหวและการแสดงท่าทางของสัตว์ อย่างแม่นยำ ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวา แสดงถึงทักษะทางศิลปะอันยอดเยี่ยมของช่างฝีมือ (ภาพที่ 12)

ภาพที่ 12 ลวดลายสัตว์ในการตกแต่งเครื่องเคลือบถกวน

Figure 12. Animal Motifs in the Decoration of Tongguan Ceramics

ในการใช้ลวดลายบุคคล เครื่องเคลือบถกวนมักใช้เทคนิคการพิมพ์ลายบนตกแต่งบนพื้นผิวของภาชนะประเภทกาและกระปุก ซึ่งลวดลายที่พบบ่อยคือชาวต่างชาติ ซึ่งมีการสลักรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการแต่งกายและท่าทางของบุคคลอย่างประณีต เมื่อพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความเป็นต่างชาติ รวมถึงบริบทการค้าต่างประเทศของเตาถกวน สามารถสันนิษฐานได้ว่าลวดลายประเภทนี้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อตอบสนองความนิยมในตลาดต่างประเทศ (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 ลวดลายบุคคลในการตกแต่งเครื่องเคลือบถกวน

Figure 13. Figurative Motifs in the Decoration of Tongguan Ceramics

ลวดลายอักษร เป็นหนึ่งในองค์ประกอบการตกแต่งที่มีอัตลักษณ์เฉพาะบนเครื่องเคลือบถกวน ช่างฝีมือมีความชำนาญในการประยุกต์ใช้รูปแบบตัวอักษรที่หลากหลาย เช่น อักษรแบบสิงซู อักษรแบบเฉ่าซู อักษรแบบลี่ซู และอักษรแบบข่ายซู โดยช่างฝีมือเขียนข้อความลงบนพื้นผิวของเครื่องเคลือบโดยตรง เนื้อหาที่ปรากฏนั้นมีทั้งบทกวี สำนวนพื้นบ้าน และข้อความโฆษณา ลวดลายอักษรมักปรากฏอยู่บนภาชนะประเภทกาและชาม ซึ่งจำนวนมากยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นในด้านการตกแต่งของเครื่องเคลือบถกวนอย่างชัดเจน (ภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 ลวดลายอักษรในการตกแต่งเครื่องเคลือบถกวน

Figure 14. Calligraphic Motifs in the Decoration of Tongguan Ceramics

สำหรับการตกแต่งของเครื่องเคลือบถกวน ส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคเขียนสีใต้เคลือบ นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบ เช่น การแปะติดลายฉลุ การแกะสลัก การกดลาย เป็นต้น ทั้งนี้ จากการสำรวจจำนวนเครื่องเคลือบถกวนที่ยังคงเหลืออยู่ พบว่าชิ้นงานที่ตกแต่งลวดลายพรรณพฤกษา สัตว์ และอักษรมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งการตกแต่งที่หลากหลายเหล่านี้กลายเป็นอัตลักษณ์สำคัญของเครื่องเคลือบถกวน

2. ความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบถกวน

สิ่งที่อยู่เบื้องหลังหรือภายในวัตถุคือวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตและจิตวิญญาณ ในส่วนนี้อธิบายเกี่ยวกับความหมายทางวัฒนธรรม หมายถึง ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ทางศิลปะของเครื่องเคลือบถกวน ในกระบวนการพัฒนา โดยสามารถแบ่งปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ทางศิลปะของเครื่องเคลือบถกวนเป็น 3 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น วัฒนธรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมต่างถิ่น ความหมายทางวัฒนธรรมสามารถมองได้ว่าเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดรูปแบบความงามของเครื่องเคลือบถกวน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสรรค์หัตถกรรม

2.1 วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นในที่นี้ หมายถึง วัฒนธรรมหุเชียง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประจำภูมิภาคที่ก่อตัวขึ้นในพื้นที่มณฑลหูหนาน โดยวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งถือเป็นรากฐานและหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น มีต้นกำเนิดจากวิถีชีวิตประจำวัน และกิจกรรมการผลิตของผู้คนในท้องถิ่น นอกจากนี้ การก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่นยังได้รับอิทธิพลจากบริบทของยุคสมัยอีกด้วย ดังนั้น ในการศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีต่อเครื่องเคลือบถกวนจำเป็นต้องวิเคราะห์ร่วมกับวิถีชีวิตของผู้คนพื้นที่มณฑลหูหนานในช่วงสมัยราชวงศ์ถัง

ในสมัยราชวงศ์ถัง การดื่มชาและดื่มเหล้าได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม (Gao, 2012, p. 6) เพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานของผู้คน เครื่องเคลือบถกวนจึงได้ผลิตภาชนะสำหรับการบริโภคเป็นจำนวนมาก (Li, 2020, p. 6) โดยเฉพาะชุดเครื่องน้ำชาและชุดเครื่องดื่มเหล้า (Huang, 2007, p. 1; Li, 2004, pp. 330–340) จากการลงพื้นที่ภาคสนามสามารถยืนยันได้ว่า ในบรรดาโบราณวัตถุที่ขุดพบจากเตาถกวนนั้น ภาชนะ

สำหรับการบริโภคมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ของเครื่องเคลือบถกอย่างชัดเจน

จากมุมมองด้านรูปแบบการตกแต่ง พบว่า เครื่องเคลือบถกมักใช้ลายเส้นที่เรียบง่ายในการวาดลวดลาย ซึ่งวิธีการดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้สามารถผลิตได้ในปริมาณมาก ลดต้นทุนการผลิต และราคาย่อมเยา แต่ยังสอดคล้องกับรสนิยมด้านความงามของผู้คนที่นิยมลวดลายเรียบง่ายและมีความเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ หากวิเคราะห์จากองค์ประกอบลวดลายการตกแต่ง จะพบว่า เครื่องเคลือบถกมีการนำลวดลายประเภทอักษรและภาพวาดมาใช้ในการจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของความรุ่งเรืองด้านศิลปะการประดิษฐ์อักษรและจิตรกรรมในยุคนั้น ซึ่งส่งผลต่อรสนิยมด้านความงาม สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ลวดลายอักษรที่ปรากฏบนเครื่องเคลือบถกยังพบข้อความโฆษณาอีกด้วย ซึ่งการนำเสนอข้อความเชิงพาณิชย์ผ่านการตกแต่งบนภาชนะนี้ สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของธุรกิจการค้าขายของชนชั้นกลางในสังคมสมัยราชวงศ์ถัง

โดยสรุป ไม่ว่าจะเป็นประเภทของภาชนะ หรือลวดลายตกแต่งของเครื่องเคลือบถก ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและรสนิยมด้านความงามในสังคมยุคนั้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในรายละเอียดของช่างผู้ผลิตที่มีต่อวิถีชีวิตที่ยังสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่ฝังลึกอยู่ในชิ้นงานเครื่องเคลือบถกอีกด้วย

2.2 วัฒนธรรมทางศาสนา

การแลกเปลี่ยนเศรษฐกิจและวัฒนธรรมด้วยอำนาจและความแข็งแกร่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนในสมัยราชวงศ์ถังที่เพิ่มมากขึ้น การแลกเปลี่ยนเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างจีนกับตะวันตกจึงมีเพิ่มขึ้นตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมทางศาสนาจากต่างแดนจึงได้เข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทางสายไหมทางบกและเส้นทางสายไหมทางทะเล และค่อย ๆ เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ในบรรดาวัฒนธรรมทางศาสนาที่เข้ามาในแผ่นดินจีน พุทธศาสนาถือเป็นศาสนาที่มี

อิทธิพลมากที่สุด โดยเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก และเจริญรุ่งเรืองที่สุดในสมัยราชวงศ์ถัง อิทธิพลของพุทธศาสนาไม่เพียงส่งผลต่อ แนวคิดทางสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อแนวคิดในการ สร้างสรรค์ศิลปะ และการผลิตเครื่องเคลือบถนอมอย่างลึกซึ้ง

เมื่อพิจารณาจากลวดลายตกแต่ง พบว่าเครื่องเคลือบถนอมมีการใช้ ลวดลายที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา 2 ประเภท ได้แก่ ลายดอกบัวและลายมกร

เครื่องเคลือบถนอมใช้เทคนิคดล่ายและการวาดลายด้วยสีในการ สร้างลายดอกบัว ดอกบัวถือเป็นวัตถุที่มีความหมายมงคลในพุทธศาสนา แทนความ บริสุทธิ์ผุดผ่องและการบรรลุผลที่สมบูรณ์ เมื่อพุทธศาสนาแพร่หลายในสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ลายดอกบัวจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของวัฒนธรรมพุทธศาสนา การใช้ลวดลายดอกบัวในการตกแต่งเครื่องเคลือบถนอมอย่างแพร่หลาย สะท้อนถึง อิทธิพลของวัฒนธรรมทางศาสนาที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ลวดลาย

มกร มาจากคำทับศัพท์ภาษาสันสกฤต “makara” ซึ่งเป็นสัตว์ ในตำนานที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ในวัฒนธรรมฮินดูและพุทธ มกรได้เข้ามา ในสาธารณรัฐประชาชนจีนพร้อมกับการเผยแผ่พุทธศาสนา บนเครื่องเคลือบถนอม มักปรากฏลายมกรบนพื้นผิวของภาชนะในรูปแบบของการวาดด้วยสี (Liu, 2018, p. 14) ลายมกรเป็นหนึ่งในลวดลายที่มีลักษณะเฉพาะในการตกแต่งเครื่องเคลือบถนอม สะท้อน ให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางศาสนาที่มีส่งผลต่อศิลปะเครื่องเคลือบถนอมในยุคนั้น การใช้ ลวดลายตกแต่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาในเครื่องเคลือบถนอม ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่ม ความงามในการตกแต่งของเครื่องเคลือบถนอมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาท สำคัญของวัฒนธรรมทางศาสนาที่ส่งผลต่อรูปแบบศิลปะของเครื่องเคลือบถนอมอีกด้วย

2.3 วัฒนธรรมต่างถิ่น

เพื่อให้เครื่องเคลือบถนอมสอดคล้องกับรสนิยม ความงามและวิถีการ ใช้งานของผู้บริโภคในต่างประเทศ ช่างฝีมือจึงได้ปรับปรุงการออกแบบเครื่องเคลือบ

ถกถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ ปัจจุบันมีการขุดพบเครื่องเคลือบถกถามในกว่า 20 ประเทศทั่วโลก ซึ่งพบชิ้นส่วนและเครื่องเคลือบถกถามจำนวนมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันตก จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นตลาดส่งออกหลักของเครื่องเคลือบถกถาม ดังนั้น วัฒนธรรมของภูมิภาคนี้จึงมีอิทธิพลต่อเครื่องเคลือบถกถามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านรูปร่างและองค์ประกอบลวดลายต่าง

จากการพิจารณารูปร่างของภาชนะ พบว่าประเภทผลิตภัณฑ์ของเครื่องเคลือบถกถามได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของภูมิภาคเอเชียตะวันตกอย่างชัดเจน โดยทั่วไปผู้คนในภูมิภาคนี้นิยมใช้ภาชนะประเภทชามและจานในการรับประทานอาหาร ความต้องการและวิถีชีวิตดังกล่าวส่งผลให้เกิดการส่งออกเครื่องเคลือบถกถามประเภทชามจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบถกถามโดยตรง จากการลงพื้นที่สำรวจเครื่องเคลือบถกถามที่ขุดพบจากแหล่งเรือจมเบลิตุง ซึ่งจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานอารยธรรมเอเชียของประเทศสิงคโปร์ พบว่ามีชามเครื่องเคลือบถกถามหลากหลายขนาด จำนวน 634 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 94 ของจำนวนผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมจากต่างชาติที่มีต่อการสร้างรูปร่างของเครื่องเคลือบถกถามอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบลวดลาย พบว่า เครื่องเคลือบถกถามมีการใช้ลวดลายที่แสดงถึงวัฒนธรรมต่างถิ่นจำนวนมาก โดยเฉพาะลายต่างชาติ เช่น ลายผลอินทผลัม และลายตัวอักษรอาหรับดัดแปลง ซึ่งถือเป็นลวดลายที่มีความโดดเด่นที่สุด การนำลวดลายต่างถิ่นมาใช้อย่างแพร่หลายนี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของช่างฝีมือในการศึกษาและนำวัฒนธรรมต่างถิ่นมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมต่างถิ่นส่งอิทธิพลต่อเครื่องเคลือบถกถาม คือ การแลกเปลี่ยนทางการค้าและวัฒนธรรมระหว่างโลกตะวันออกและตะวันตก

ในช่วงเวลานั้น ท่ามกลางความต้องการที่หลากหลายในตลาดต่างประเทศ ช่างฝีมือจึงได้นำแนวคิดทางการตลาดมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ โดยเน้นการสร้างความแตกต่างและการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคต่างชาติ ส่งผลให้เครื่องเคลือบงกวนมีลักษณะโดดเด่นในการผสมผสานทางวัฒนธรรมต่างถิ่นอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางศิลปะและความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบงกวน พบว่า เครื่องเคลือบงกวนกลายเป็นตัวแทนสำคัญของเครื่องเคลือบส่งออกในสมัยราชวงศ์ถัง โดยจากการศึกษาการพัฒนาของเครื่องเคลือบงกวน พบว่าเตาถลุงกวนมีต้นกำเนิดจากเตาเยวโจว ซึ่งเทคโนโลยีการผลิตได้พัฒนาต่อยอดจากพื้นฐานของเตาเยวโจว นอกจากนี้ยังผสมผสานเทคโนโลยีการทำเครื่องเคลือบจากเตาของภาคเหนือ และการตกแต่งจากเครื่องเคลือบถังชานไห่ อีกทั้งยังนำองค์ประกอบวัฒนธรรมต่างชาติมาประยุกต์ เพื่อส่งไปขายในตลาดต่างประเทศ จนกระทั่งช่วงปลายราชวงศ์ถัง เนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองและการเพิ่มขึ้นของแหล่งเตาทางภาคเหนือ ส่งผลให้เตาถลุงกวนเข้าสู่ยุคถดถอยและหยุดเผาเครื่องเคลือบในที่สุด

จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ 3 ด้าน ได้แก่ รูปทรง สีเคลือบและลวดลายตกแต่ง แสดงให้เห็นว่า รูปทรงของเครื่องเคลือบงกวนจะมีความหนาและเอิบอ้อม สีเคลือบมีการพัฒนาจากสีขาวและสีเขียวอมน้ำตาลให้มีสีเคลือบที่หลากหลายขึ้น เช่น สีน้ำตาล สีซีอิ้ว สีเขียว สีดำ สีชา สีน้ำเงิน สีทองแดง เป็นต้น รวมถึงใช้วิธีการตกแต่งและเนื้อหาที่หลากหลายในการสร้างลวดลายตกแต่ง เช่น ลวดลายจุดและเส้นอิสระ พรรณพฤกษา สัตว์ บุคคล และอักษร ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าและนวัตกรรมในด้านเทคนิคของเครื่องเคลือบงกวน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu (2018, p. 49) ที่กล่าวว่า ช่างทำเครื่องเคลือบงกวนพยายามสร้างลวดลายนก ดอกไม้ ภูเขาและฝูงสัตว์

เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกและจิตวิญญาณของช่างฝีมือ ในขณะเดียวกันก็ภาพลวดลายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมและสุนทรียภาพของผู้คนในสมัยราชวงศ์ถังอย่างชัดเจน

ในด้านความหมายทางวัฒนธรรม เครื่องเคลือบถกวนสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมหูเซียง วัฒนธรรมหูเซียงถือเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อรูปขึ้นจากการหลอมรวมระหว่างวัฒนธรรมจางหยวน ฉู่ และฝิ่นถัน โดยมีลักษณะเฉพาะที่พัฒนาขึ้นจากบริบททางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรมของมณฑลหูหนาน พื้นที่ดังกล่าวมีระบบชลประทานและการคมนาคมทางน้ำที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสินค้า ประกอบกับความมั่นคงทางการเมือง ส่งผลให้ระดับความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นและส่งเสริมการสร้างสรรคทางศิลปะอย่างต่อเนื่อง เครื่องเคลือบถกวนจึงสะท้อนอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมหูเซียงได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านรูปทรง ภาพลวดลาย และเทคนิคตกแต่ง อันเป็นผลจากบริบทวัฒนธรรมที่เกื้อหนุนศิลปกรรมท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง

อีกทั้งยังแสดงถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นกระบวนการแลกเปลี่ยนและการบูรณาการวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกและตะวันตกภายใต้บริบทของเส้นทางสายไหมทางทะเลในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Liu (2014, p. 113) ที่ระบุว่า เครื่องเคลือบถกวนที่ขุดพบจากเบิดิงได้ออกแบบรูปทรงและการตกแต่งให้สอดคล้องกับความต้องการและสุนทรียภาพของประเทศที่อยู่ในเส้นทางสายไหมทางทะเล เพื่อทำให้เป็นที่ยอมรับและสามารถจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าปัจจัยเหล่านี้ล้วนเสริมสร้างคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้แก่เครื่องเคลือบถกวนอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เครื่องเคลือบถกวนหยุดชะงักลง และการเผยแพร่วัฒนธรรมเครื่องเคลือบถกวนไม่เป็นที่นิยมใช้สอยในยุคปัจจุบัน งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางเบื้องต้นจากมุมมองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทั้งนี้ การวิจัยเกี่ยวกับเครื่องเคลือบถกวงยังคงเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้เครื่องเคลือบถกวงกลับมามีพลังและชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการศึกษาวิจัยทางวิชาการ: งานวิจัยฉบับนี้รวมถึงงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เน้นศึกษาเครื่องเคลือบถกวงที่มีการขุดค้นพบภายในสาธารณรัฐประชาชนจีนและที่ขุดพบจากเรือจมเบติง ขณะที่ยังขาดการศึกษาวิจัยเชิงระบบเกี่ยวกับเครื่องเคลือบถกวงที่พบในต่างประเทศ ดังนั้น ในอนาคตควรมีการศึกษาลงพื้นที่เกี่ยวกับเครื่องเคลือบถกวงที่ขุดพบในต่างประเทศ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และระบุลักษณะเฉพาะของเครื่องเคลือบถกวงที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก

2. ด้านการประยุกต์ใช้: ควรส่งเสริมการบูรณาการด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเฉพาะที่มีเครื่องเคลือบถกวงเป็นหัวใจสำคัญ พร้อมจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ที่แสดงข้อมูลพื้นฐานและอัตลักษณ์ทางศิลปะของเครื่องเคลือบถกวงของเมืองฉางซา

เอกสารอ้างอิง

- Changsha Kiln Editorial Committee. (2010). *Changsha Kiln Summary Volume*. Changsha: Hunan Fine Arts Publishing House.
- Changsha Kiln Research Group. (1996). *Changsha Kiln*. Beijing: The Forbidden City Press.
- Changsha Local Chronicles Compilation Committee. (2004). *Changsha City Annals* (Vol. 1). Changsha: Hunan People's Publishing House.

- Fang, J. (2021). *Research on Porcelain of Changsha Kiln in Tang Dynasty*. (Master's thesis). University of Chinese Academy of Social Sciences, Beijing, China.
- Gao, X. (2012). *A Study on Tea and Alcohol Culture in the Tang Dynasty: Focusing on the Tea and Wine Life of Literati*. (Master's thesis). Capital Normal University, Beijing, China.
- Huang, X. (2007). *The Research on Tea Vessels of Changsha Kiln*. (Master's thesis). Hunan University, Changsha, China.
- Li, H. (2020). *Research on Design of Changsha Kiln Ceramics in the Context of Cross-cultural*. (Doctoral dissertation). Hunan University, Changsha, China.
- Li, J. (2004). Changsha Kiln Ceramics and Tea & Alcohol Customs in the Tang Dynasty. *Journal of the Hunan Provincial Museum*, 1, 330–340.
- Liu, H. (2018). *Research on the art of porcelain paintings of Changsha Kiln in the Tang Dynasty* (Master's thesis). Hunan Normal University, Changsha, China
- Liu, Y. (2014). *Research on the design of decorative patterns of the porcelain in the Blackstone ship-wreck*. (Master's thesis). Soochou University, Suzhou, China.
- Murphy, S. (2020). *The Tang Shipwreck and Maritime Trade in Asia in the 9th century*. Shanghai: Shanghai Painting and Calligraphy Publishing House.
- Shen, S. (2019). *Archaeological Research on Changsha Kiln's porcelain economy in Tang Dynasty*. (Master's thesis). Guangxi Normal University, Guilin, China.

- The State Council of the People's Republic of China. (2011, June 9). *Notice of the State Council on publishing the third batch of national intangible cultural heritage list*. Retrieved from https://www.gov.cn/zwggk/2011-06/09/content_1880635.htm
- Wang, S. (2021). *A Preliminary Research of Changsha Kiln Wares Unearthed in China-Focusing on the Data outside the Kiln Site*. (Master's thesis). Hunan Normal University, Changsha, China.
- Wu, X. (2016). *Mysteries of Changsha Kiln*. Guangzhou: Guangdong Economy Publishing House.
- Yangzhou Museum. (1991). *Henan Gongxian kiln white glaze dotted green plate*. Retrieved from <https://www.yzmuseum.com/index.php?g=home&m=collection&a=show&id=48>